

Tomi Virkkunen, Pauliina Luopa, Soili Orre,
Jukka Jokela, Matti Rimpelä

KOULUTERVEYS 2002: MÄNTSÄLÄN KUNTARAPORTTI

KOULUTERVEYS 2002

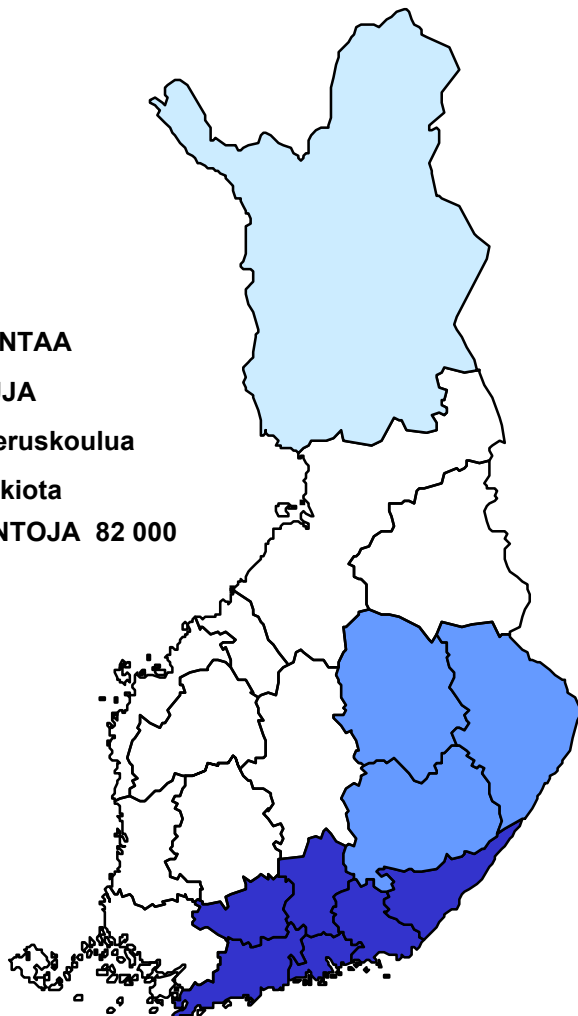
150 KUNTAA

KOULUJA

• 416 peruskoulua

• 219 lukiota

HAVAINTOJA 82 000

Sisällys

JOHDANTO	3
TULOSTEN RAPORTOINTI	3
AINEISTOT	5
TULOKSET	6
PERUSKOULUN 8. JA 9. LUOKAT.....	6
LUKION 1. JA 2. LUOKAT	6
LIITE. INDIKAATTOREIDEN MUODOSTAMINEN	17

Tomi Virkkunen, Pauliina Luopa, Soili Orre, Jukka Jokela, Matti Rimpelä:
Kouluterveys 2002: Mäntsälän kuntaraportti

Johdanto

Kouluterveyskyselyn tarkoituksena on tuottaa valtakunnallisesti vertailukelpoisella menetelmällä alueille, kunnille ja kouluille tietoa nuorten terveydestä, terveystottumuksista ja koulukokemuksista. Tiedot kerätään joka toinen vuosi opettajan ohjaamilla luokkakyselyillä, jotka tehdään *kunnan peruskoulujen 8. ja 9. luokilla sekä lukioiden 1. ja 2. luokilla*. Kun kyselyt tehdään pääosin samalla lomakkeella, samaan aikaan vuodesta ja samalla menetelmällä, saadaan kunnasta kahden vuoden välein vertailukelpoista tietoa kouluista ja koululaisista. Kouluterveyskyselyyn on vuosina 1996–2002 osallistunut lähes 400 kuntaa ja vuosittain kyselyyn on vastannut 46 000–82 000 oppilasta. Vuonna 2002 Kouluterveyskysely toteutettiin sähköisesti pilottihankkeena kahdessa koulussa.

Kouluterveys 2002 -kysely tehtiin huhtikuussa 2002 yhteensä 150 kunnassa Etelä-Suomen, Itä-Suomen ja Lapin lääneissä. Useimmat näiden alueiden kunnista osallistuivat Kouluterveyskyselyyn myös vuosina 1996, 1998 ja 2000. Näissä kunnissa voidaan seurata kuuden vuoden aikana tapahtunutta kehitystä. Ammatillisille oppilaitoksille ei kyselyä tarjottu, koska monet hallinnolliset muutokset ovat tehneet vertailut aikaisempiin kyselyihin epävarmoiksi. Vuoden 2002 Kouluterveyskyselyyn osallistui oppilaita 416 peruskoulusta ja 219 lukiosta. Vastanneita oli yhteensä noin 82 000.

Toiminnan tehostamiseksi kyselyt tehdään vuodesta 2001 alkaen parittomina vuosina Länsi-Suomen ja Oulun lääneissä ja parillisina vuosina Etelä-Suomen, Itä-Suomen ja Lapin lääneissä. Vuonna 2002 kyselyyn osallistuneille kunnille tarjotaan Kouluterveyskyselyä seuraavan kerran vuonna 2004.

Tulosten raportointi

Kouluterveyskyselyn raportointia on uudistettu. Kunta- ja koulukohtaiset tulokset tilanneet kunnat saavat:

1. Kuntaraportin, jossa tulokset esitetään noin 40 indikaattorin avulla. Indikaattorit on koottu neljään profiilikuvioon (elinolot, koulutyö, terveys, terveystottumukset), joissa esitetään koko kunnan tulokset kaikilta osallistumiskerroilta sekä vertailutieto esim. koko maakunnan tai kaupungin aineistoon. Lisäksi toimitetaan erikseen vastaavat profiilikuviot kunnan jokaisesta koulusta. Kuviot on suunniteltu niin, että niistä voi helposti ottaa kalvokopion.
2. Käyttäjätunnuksen, salasanan sekä kuntansa ja koulujensa koodinumerot, joiden avulla voi tulostaa tietoja Stakesin internet-sivuilla olevasta Nettinuori-tietokannasta (osoitteessa www.stakes.fi/kouluterveys/nettinuori).
3. Kaikkien kysymysten kunta- ja koulukohtaiset jakaumat yhdistelmätaulukkoina.

Valtakunnalliset tulokset luokka-asteen ja sukupuolen mukaan vuoden 2002 Kouluterveyskyselystä tulevat syksyllä internetiin osoitteeseen www.stakes.fi/kouluterveys/2002.

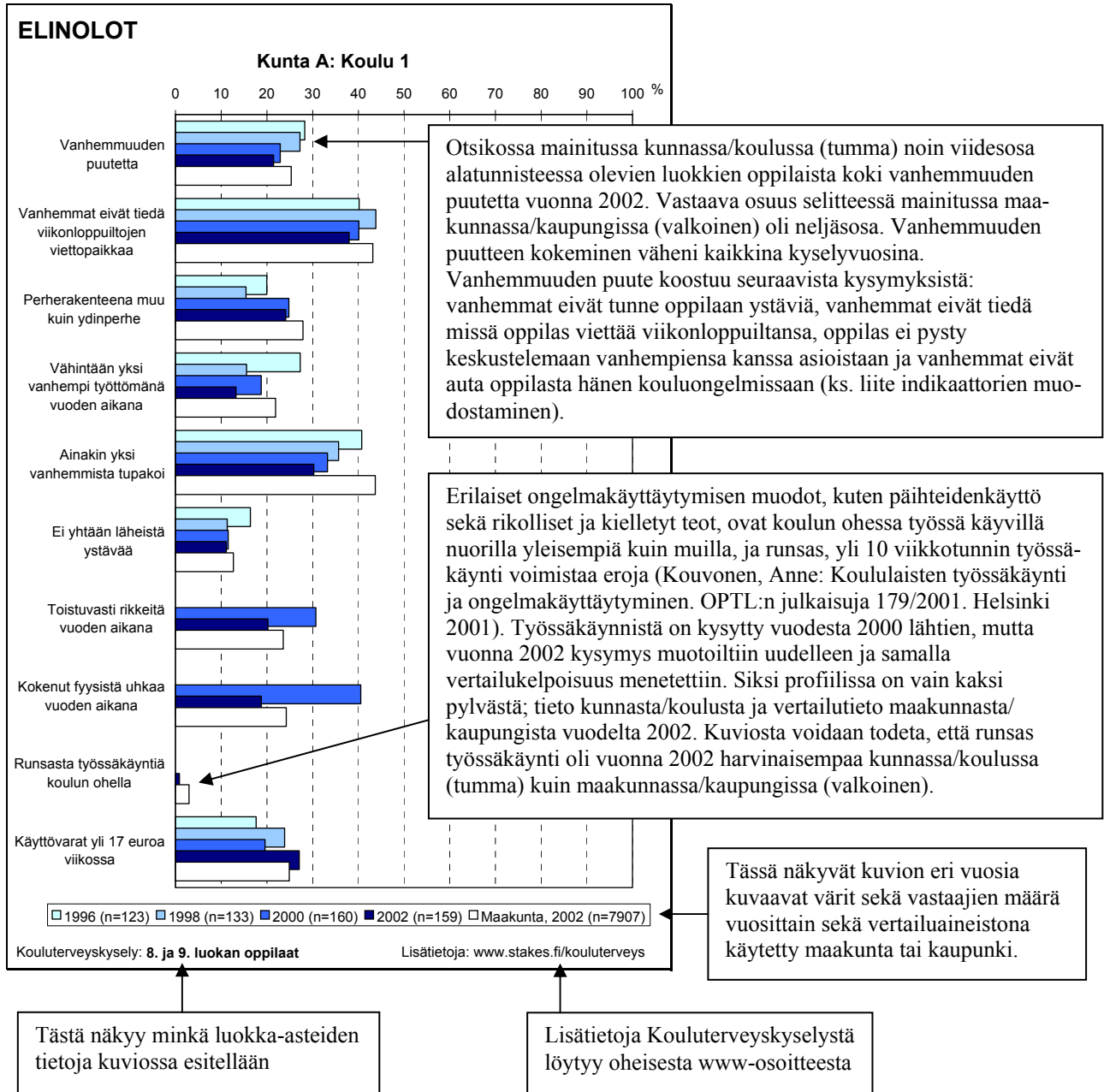
Tämä raportti sisältää kohdassa 1 tarkoitettut tulokset. Kuntien ja koulujen päätulokset on tiivistetty neljään kuvioon, joista kukin kuvaa keskeistä sisältöaluetta: elinolot, koulutyö, terveys ja terveystottumukset (ks. seuraavalla sivulla oleva mallikuvio). Jokaisessa kuviossa on 9–10 indikaattoria. Osa indikaattoreista perustuu yksittäisiin kysymyksiin, osa on muodostettu samaa ilmiötä tiivistetysti kuvaavasta summamuuttujasta. Summamuuttujissa tietyt vastausvaihtoehdot ovat saaneet tietyn määrän pisteitä, jotka on laskettu yhteen. Liitteessä kuvataan yksityiskohtaisemmin indikaattorien muodostaminen.

Pylväät kuvaavat tuloksia kaikilla niillä kerroilla, joilla kunta tai koulu on osallistunut kyselyyn ja aineisto on ollut kohtuullisen vertailukelpoinen. Kuvioissa esitetään vertailun mahdollistamiseksi myös laajemman alueen (yleensä maakunta) tilanne vuoden 2002 aineistossa. Näin kuviosta voi tarkastella muutosta eri kyselykertojen välillä sekä vertailla omaa viimeisintä tietoa laajempaan alueeseen. Kuntaraportin tekstissä keskitytään yleensä tuoreimpaan muutokseen eli eroon vuosien 2000 ja 2002 tuloksissa.

Profiilikuviossa päällimmäinen pylväs on vertailutieto (maakunta, koko kaupunki tai muu suurempi alue) viimeisimmältä kyselyvuodelta. Muut pylväät koskevat otsikossa mainittua kuntaa/koulua eri osallistumisvuosina. Mikäli tiedot on saatavilla kaikilta vuosilta, pylväitä on viisi – tummin pylväs on otsikossa maini-

tun kunnan/koulun tulos viimeisimmältä vuodelta. Tämä tummin pylväs ja edessä oleva vertailupylväs ovat siis samaan aikaan tehdystä kyselystä ja osoittavat kunnan/koulun tilanteen suhteessa laajempaan alueeseen huhtikuussa 2002.

Kuvion alla olevassa selitteessä on vuosiluvun jälkeen suluissa vastanneiden lukumäärä. Jos vastanneiden lukumäärää ei ole, kunta/koulu ei ole osallistunut kyselyyn ko. vuonna. Pylväitä voi olla vähemmän kuin viisi myös, jos kysymystä ei ole kysytty joka vuosi (ks. liite indikaattorien muodostaminen). Kuvion alatunnisteessa on kerrottu, mitä luokkia tiedot koskevat.

Prosenttiosuudet ovat luokka-aste- ja sukupuolivakioituja. Tämä vakiointi tarkoittaa käytännössä sitä, että oletetaan jokaisessa luokka-asteen ja sukupuolen mukaisessa osajoukossa olevan yhtä paljon vastaajia. Kunnan/koulun tilannetta koskeva luku on saatu laskemalla neljän osajoukon prosenttiluvuista keskiarvo. Jos jossain luokka-asteen ja sukupuolen mukaisessa osajoukossa on alle viisi vastannutta, tulokset ovat vakioimattomia. Kuviodien perustana olevat prosenttiluvut esitetään myös taulukkoina.

Aineistot

Mäntsälä on osallistunut Kouluterveyskyselyyn vuosina 2000 ja 2002. Kysely on tehty lukion 1. luokalla vuodesta 1999 alkaen. Siksi lukion 1. ja 2. luokilta on saatavilla tiedot korkeintaan kahdelta kyselykerralta. Vastanneiden lukumäärä peruskoulun 8. ja 9. luokilla oli edellä mainittuina vuosina 404 ja 393 ja lukion 1. ja 2. luokilla 130 vuonna 2000 ja 131 vuonna 2002. Taulukossa 1 kuvataan Mäntsälän aineistot koulun, luokka-asteen ja sukupuolen mukaan. Vuoden 2002 Kouluterveyskysely tehtiin kaikissa asianomaisissa kouluissa.

Taulukko 1. Kouluterveyskyselyihin vastanneet peruskoulun 8. ja 9. luokkien ja lukion 1. ja 2. luokkien oppilaat kouluittain luokka-asteen ja sukupuolen mukaan vuosina 2000–2002.

	Perusk. 8. lk		Perusk. 9. lk		Lukion 1. lk		Lukion 2. lk		Yht.
	Poika	Tyttö	Poika	Tyttö	Poika	Tyttö	Poika	Tyttö	
Mäntsälä									
Peruskoulu									
Ehnröösin koulu									
2000	48	55	74	58					235
2002	47	45	58	51					201
Riihenmäen koulu									
2000	46	41	46	36					169
2002	46	40	55	51					192
Lukio									
Mäntsälän lukio									
2000					27	43	28	32	130
2002					33	35	29	34	131

Tuloksia tulkittaessa huomioitavaa:

- Rikkeistä ja fyysisen uhan kokemisesta on kysytty vuodesta 2000 lähtien. Vuonna 2002 lomakkeesta jätettiin pois elinaikana tehdyt rikkeet ja fyysisen uhan kohteeksi joutuminen ja kysyttiin niitä vain 12 kuukauden ajalta. Tämä voi vaikuttaa tulosten vertailukelpoisuuteen.
- Työssäkäynnistä on kysytty vuodesta 2000 lähtien. Sitä koskeva kysymys muotoiltiin vuonna 2002 uudelleen ja vertailukelpoisuus menetettiin. Siksi indikaattorissa käsitellään vain vuoden 2002 tuloksia.
- Avun saamisesta kouluvaikeuksiin on kysytty vuodesta 1998 lähtien. Sitä koskeva kysymys muotoiltiin vuonna 2002 uudelleen ja vertailukelpoisuus menetettiin. Siksi indikaattorissa käsitellään vain vuoden 2002 tuloksia.
- Tosi humalaan juomista on kysytty vuodesta 1998 lähtien. Vuodesta 2002 alkaen kysymyksen yli saivat hypätä ne oppilaat, jotka ilmoittivat etteivät juoneet alkoholia. Tämä voi vaikuttaa tulosten vertailukelpoisuuteen.

Tulokset

Peruskoulun 8. ja 9. luokat

Elinolot. Elinolojen osalta voidaan todeta, että tilanne Mäntsälässä on miltei kaikkien muuttujien kohdalla parempi kuin Uudellamaalla keskimäärin, ainoastaan toistuvasti rikkeitä viimeisen vuoden aikana tehneiden osuus on Mäntsälässä yhtä suuri kuin muualla maakunnassa. Monelta osin on havaittavissa kehitystä parempaan suuntaan vuodesta 2000. Oppilaiden vanhempien työttömyys ja tupakoivien vanhempien osuus on vähentynyt. Lisäksi niiden oppilaiden prosentuaalinen osuus, jotka ovat kokeneet fyysistä uhkaa viimeisen vuoden aikana, on pienentynyt merkittävästi. Myös muussa kuin ydinperheessä elävien osuus on pienentynyt.

Koulutyö. Koulutyön osalta on havaittavissa huomattavaa tilanteen parantumista verrattuna vuoteen 2000. Ainoastaan niiden oppilaiden osuus, jotka kokevat koulutyöhön liittyvän työmäärän liian suureksi on kasvanut. Koulutyöhön liittyvien kysymysten osalta tilanne Mäntsälässä on pääosin ajoittain merkittävästikin parempi kuin muualla maakunnassa, lukuun ottamatta lintsaukseen liittyvää kysymystä, jossa tilanne on sama kuin muualla Uudellamaalla keskimäärin.

Terveys. Terveystilanteen osalta on kehityssuunta näyttää olevan pääosin parempaan suuntaan. Tilanne on monin paikoin myös parempi kuin muun Uudenmaan kohdalla. Päänsärkyä viikoittain kokeneiden osuus on kuitenkin aavistuksen verran suurempi Mäntsälässä kuin muualla Uudellamaalla. Samoin niiden oppilaiden osuus, jotka ilmoittivat toistuvista käynneistä kouluterveydenhuollon vastaanotolla, on huomattavasti suurempi Mäntsälässä kuin Uudellamaalla keskimäärin.

Terveystottumukset. Terveystottumusten osalta huomio kiinnittyy päihteiden käyttöön liittyviin kysymyksiin annettuihin vastauksiin. Mäntsälässä päivittäin tupakoivien osuus on noussut vuodesta 2000 - osuuden ollessa nyt merkittävästi suurempi kuin muualla Uudellamaalla keskimäärin. Tosihumalassa vähintään kerran kuukaudessa olevien osuus on laskenut vuodesta 2000, mutta on yhä suurempi kuin muun maakunnan keskimääräinen osuus. Samoin vähintään kahden kartoitetun päihteen käyttö on Mäntsälässä selvästi yleisempää kuin muualla maakunnassa keskimäärin.

Lukion 1. ja 2. luokat

Elinolot. Elinolojen osalta tilanne näyttää Mäntsälässä olevan pääosin parempi kuin muualla maakunnassa keskimäärin. Erityisesti niiden opiskelijoiden osuus, joiden vanhemmat eivät tiedä opiskelijan viikonlopun viettoa paikkaa, sekä niiden opiskelijoiden osuus, jotka ovat kokeneet fyysistä uhkaa viimeisen vuoden aikana on selvästi pienempi kuin muualla maakunnassa keskimäärin. Toisaalta niiden opiskelijoiden osuus, jotka ilmoittivat, ettei heillä ole yhtään läheistä ystävää, on hieman korkeampi kuin muualla.

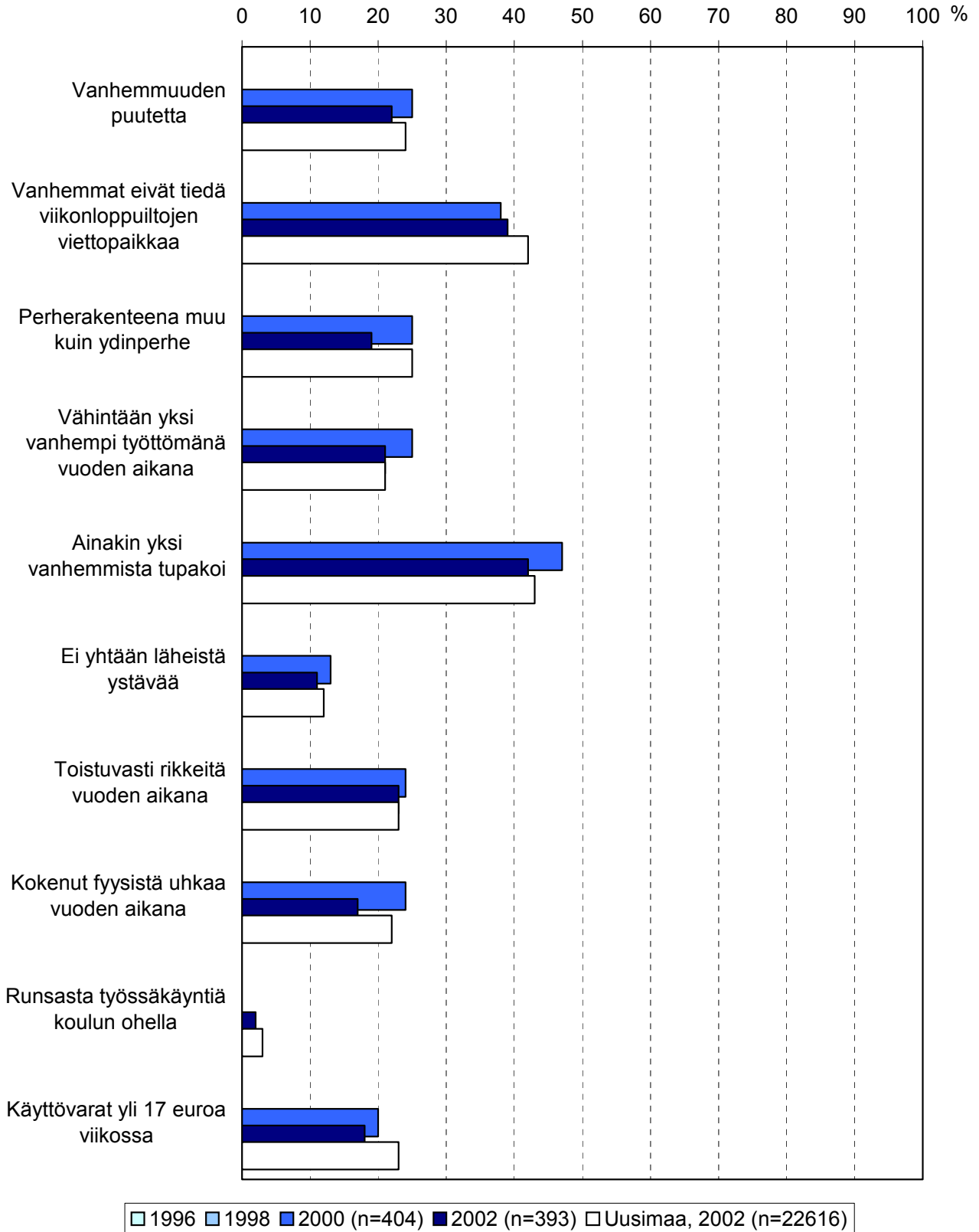
Koulutyö. Koulun fyysisiin työolosuhteisiin ollaan Mäntsälässä vähemmän tyytymättömiä kuin muualla. Silti kuitenkin 40 prosenttia vastanneista toteaa koulun fyysisissä työoloissa olevan puutteita ja huonon sisäilman kokee haittaavaksi yli puolet oppilaista. Koulutyöhön liittyvän työmäärän tuntee liian suureksi huomattavasti useampi kuin maakunnassa keskimäärin. Opiskeluvaikeuksia on yli puolella oppilaista ja miltei neljäkymmentä prosenttia kokee, ettei opiskeluvaikeuksiin löydy apua kotoa, eikä koulusta.

Terveys. Terveystilanteen osalta on useampi indikaattori, joiden kohdalla Mäntsälässä on havaittavissa hieman maakunnan keskimääräistä tilannetta korkeampia arvoja. Terveystilanteensa kokee keskinkertaiseksi tai huonoksi noin joka neljäs opiskelija. Viikoittaisesta päänsärystä kärsii miltei joka kolmas opiskelija. Lähes päivittäistä väsymystä koki joka viides opiskelija ja vähintään kaksi kartoitettua oiretta päivittäin oli useammalla kuin joka viidennellä vastaajalla.

Terveystottumukset. Terveystottumusten kohdalla on tilanne pääosin parempi kuin muualla maakunnassa. Ainoa poikkeus huonompaan suuntaan on havaittavissa kouluruokailua sivuavan kysymyksen kohdalla. Vastausten perusteella niiden oppilaiden osuus, jotka eivät juuri syö kouluruokaa, on Mäntsälässä hieman korkeampi kuin muualla. Päihteiden käyttöä kartoittaneiden kysymysten kohdalla on tilanne Mäntsälässä melko selvästi parempi kuin muualla.

ELINOLOT

Mäntsälä

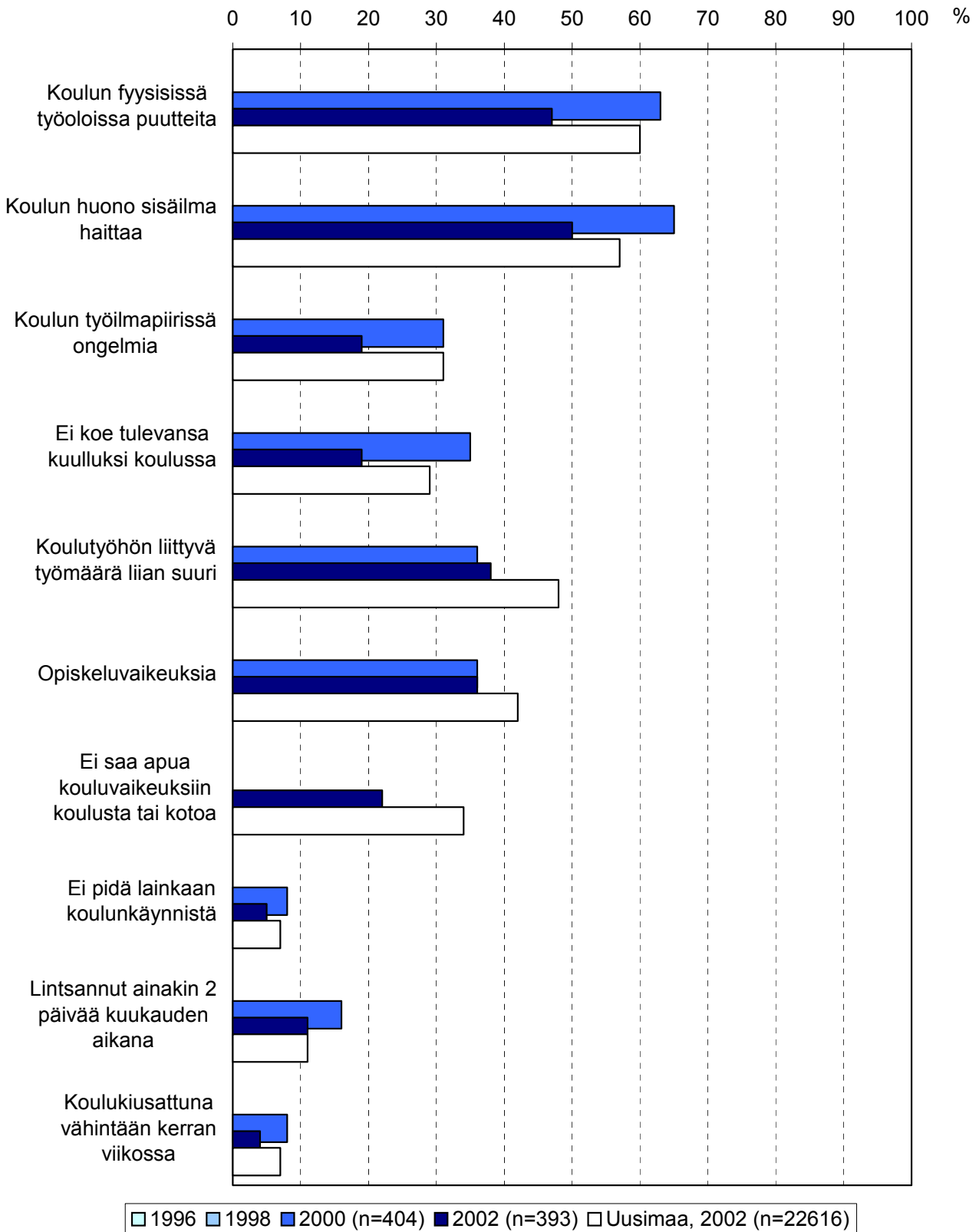

Kouluterveyskysely: 8. ja 9. luokan oppilaat

Lisätietoja: www.stakes.fi/kouluterveys

KOULUTYÖ

Mäntsälä

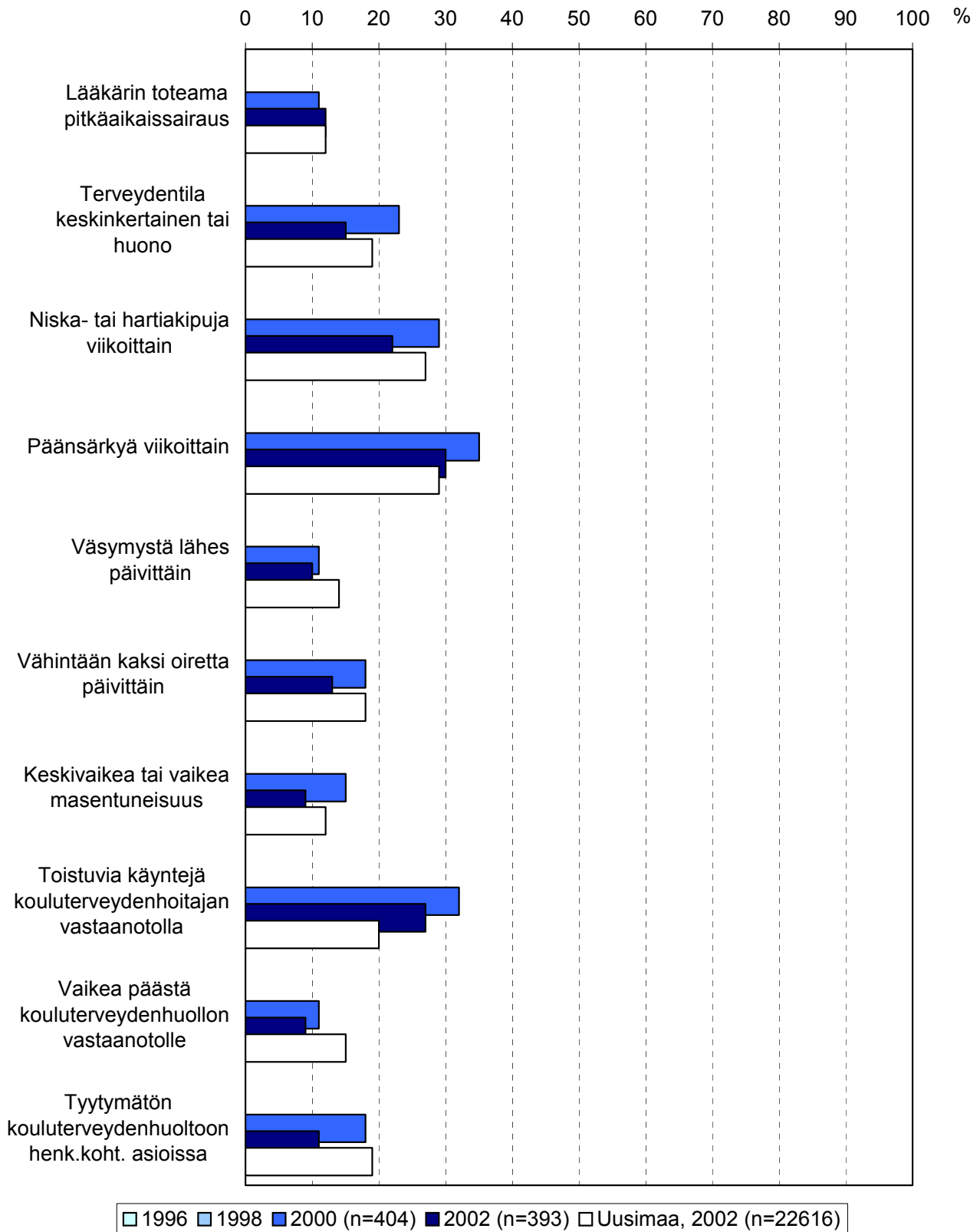

Kouluterveyskysely: 8. ja 9. luokan oppilaat

Lisätietoja: www.stakes.fi/kouluterveys

TERVEYS

Mäntsälä

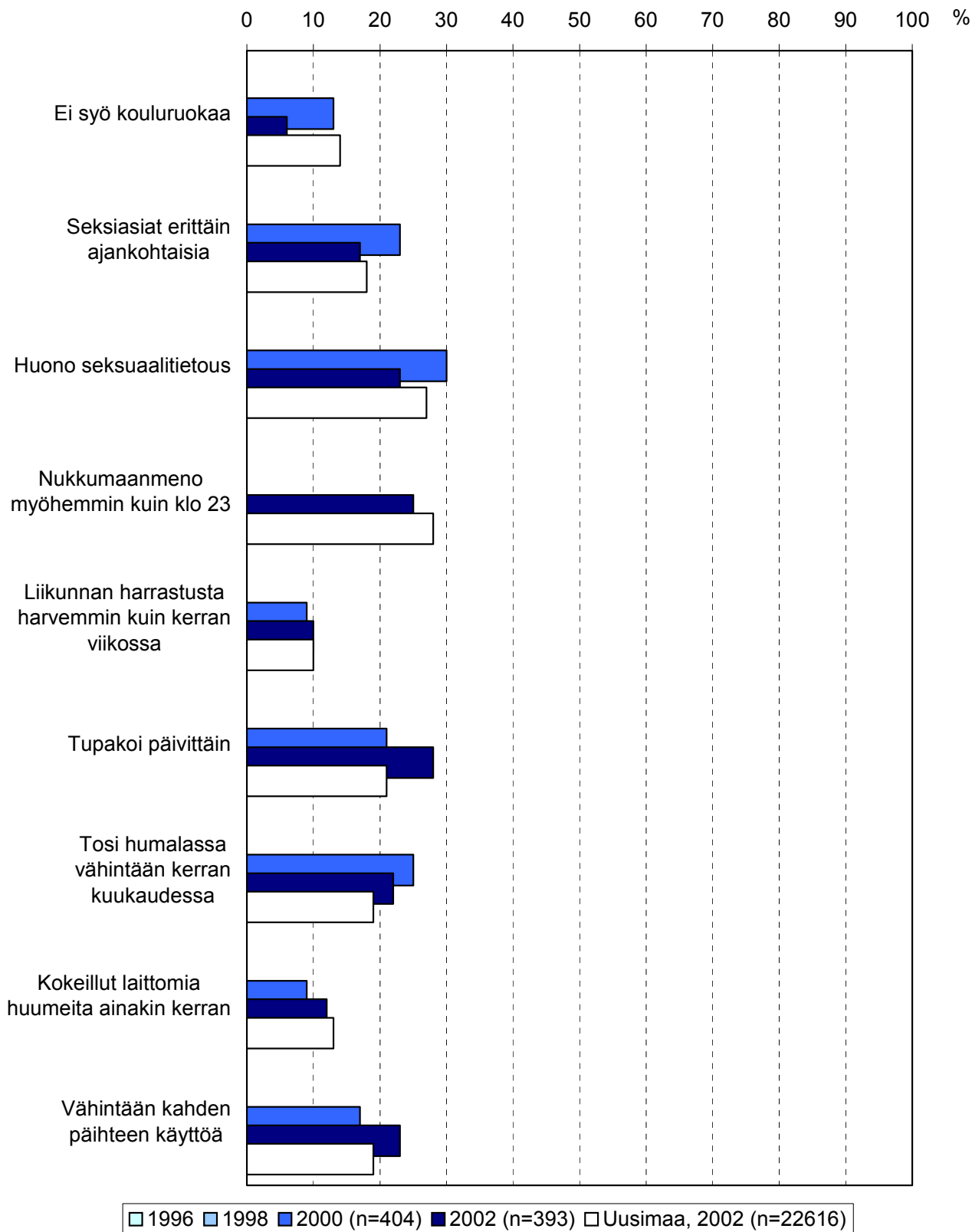

Kouluterveyskysely: 8. ja 9. luokan oppilaat

Lisätietoja: www.stakes.fi/kouluterveys

TERVEYSTOTTUMUKSET

Mäntsälä

Kouluterveyskysely: 8. ja 9. luokan oppilaat

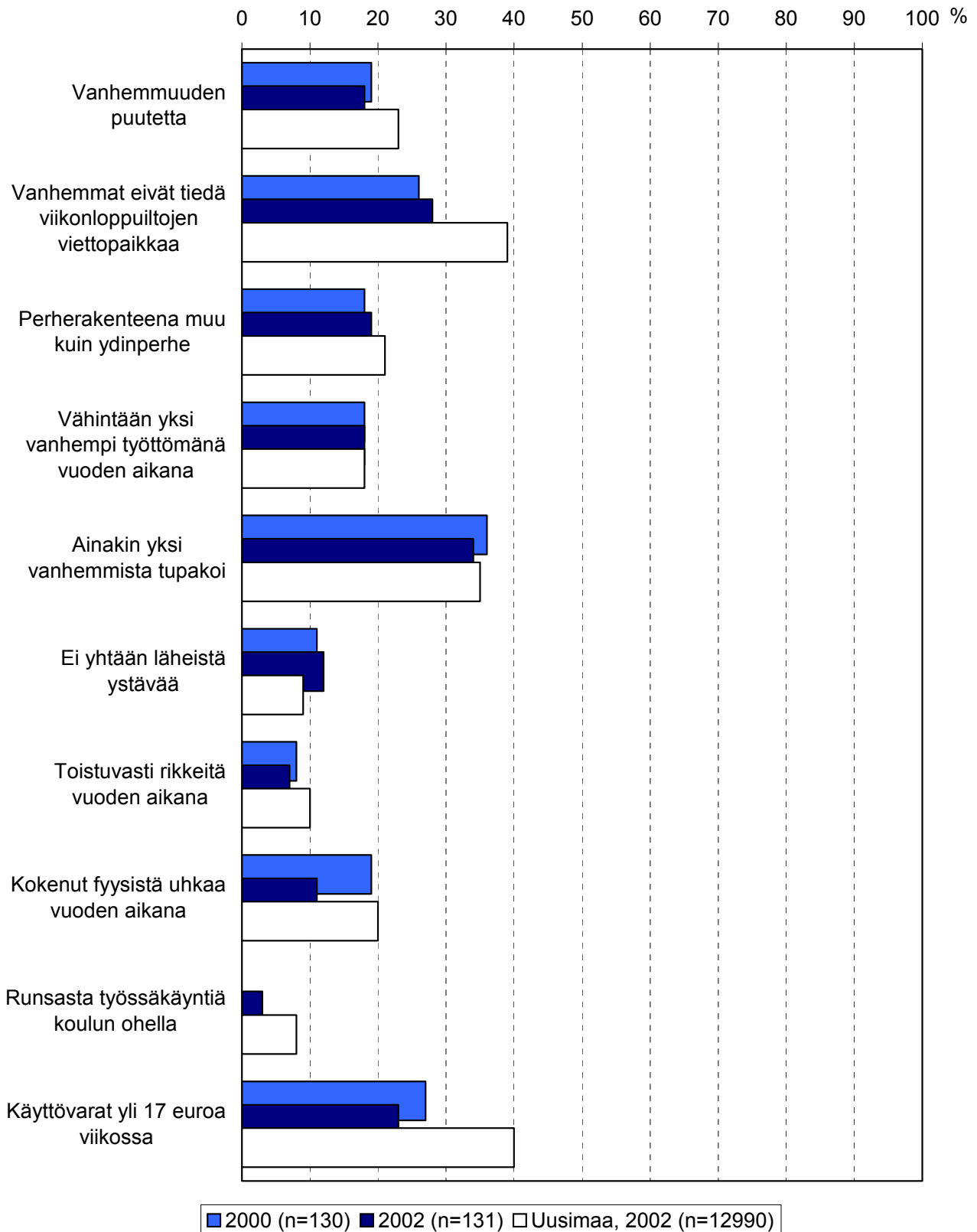
Lisätietoja: www.stakes.fi/kouluterveys

Koulu-terveyskysely, Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat

KUNTA Indikaattori, luokka-aste- ja sukupuolivakioitu % (vastaajien lukumäärä)	VUOSI	
	2000	2002
Mäntsälä		
Vanhemmuuden puutetta	% (N) 25 (386)	22 (389)
Vanhemmat eivät tiedä viikonloppuiltojen viettopaikkaa	% (N) 38 (388)	39 (392)
Perherakenteena muu kuin ydinperhe	% (N) 25 (388)	19 (392)
Vähintään yksi vanhempi työttömänä vuoden aikana	% (N) 25 (386)	21 (391)
Ainakin yksi vanhemmista tupakoi	% (N) 47 (401)	42 (393)
Ei yhtään läheistä ystävää	% (N) 13 (390)	11 (392)
Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana	% (N) 24 (395)	23 (393)
Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana	% (N) 24 (384)	17 (390)
Runsasta työssäkäyntiä koulun ohella	% (N) - (0)	2 (387)
Käyttövarat yli 17 euroa viikossa	% (N) 20 (385)	18 (388)
Koulun fyysisissä työoloissa puutteita	% (N) 63 (399)	47 (391)
Koulun huono sisäilma haittaa	% (N) 65 (403)	50 (391)
Koulun työilmapiirissä ongelmia	% (N) 31 (387)	19 (387)
Ei koe tulevansa kuulluksi koulussa	% (N) 35 (395)	19 (389)
Koulutyöhön liittynyt työmäärä liian suuri	% (N) 36 (391)	38 (390)
Opiskeluvaikeuksia	% (N) 36 (397)	36 (386)
Ei saa apua kouluvaikeuksiin koulusta tai kotoa	% (N) - (0)	22 (373)
Ei pidä lainkaan koulunkäynnistä	% (N) 8 (403)	5 (392)
Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana	% (N) 16 (360)	11 (361)
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa	% (N) 8 (404)	4 (389)
Lääkärin toteama pitkäaikaissairaus	% (N) 11 (401)	12 (390)
Terveydentila keskinkertainen tai huono	% (N) 23 (404)	15 (392)
Niska- tai hartiakipuja viikoittain	% (N) 29 (404)	22 (391)
Päänsärkyä viikoittain	% (N) 35 (404)	30 (389)
Väsymystä lähes päivittäin	% (N) 11 (402)	10 (388)
Vähintään kaksi oiretta päivittäin	% (N) 18 (384)	13 (371)
Keskivaikea tai vaikea masentuneisuus	% (N) 15 (388)	9 (383)
Toistuvia käyntejä koulu-terveydenhoitajan vastaanotolla	% (N) 32 (392)	27 (385)
Vaikea päästä koulu-terveydenhuollon vastaanotolle	% (N) 11 (402)	9 (392)
Tyytymätön koulu-terveydenhuoltoon henk.koht. asioissa	% (N) 18 (379)	11 (383)
Ei syö kouluruokaa	% (N) 13 (390)	6 (389)
Seksiasiat erittäin ajankohtaisia	% (N) 23 (395)	17 (392)
Huono seksuaalitietous	% (N) 30 (394)	23 (384)
Nukkumaanmeno myöhemmin kuin klo 23	% (N) - (0)	25 (389)
Liikunnan harrastusta harvemmin kuin kerran viikossa	% (N) 9 (395)	10 (389)
Tupakoi päivittäin	% (N) 21 (396)	28 (391)
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa	% (N) 25 (402)	22 (392)
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran	% (N) 9 (390)	12 (387)
Vähintään kahden päihteen käyttö	% (N) 17 (387)	23 (387)

ELINOLOT

Mäntsälä

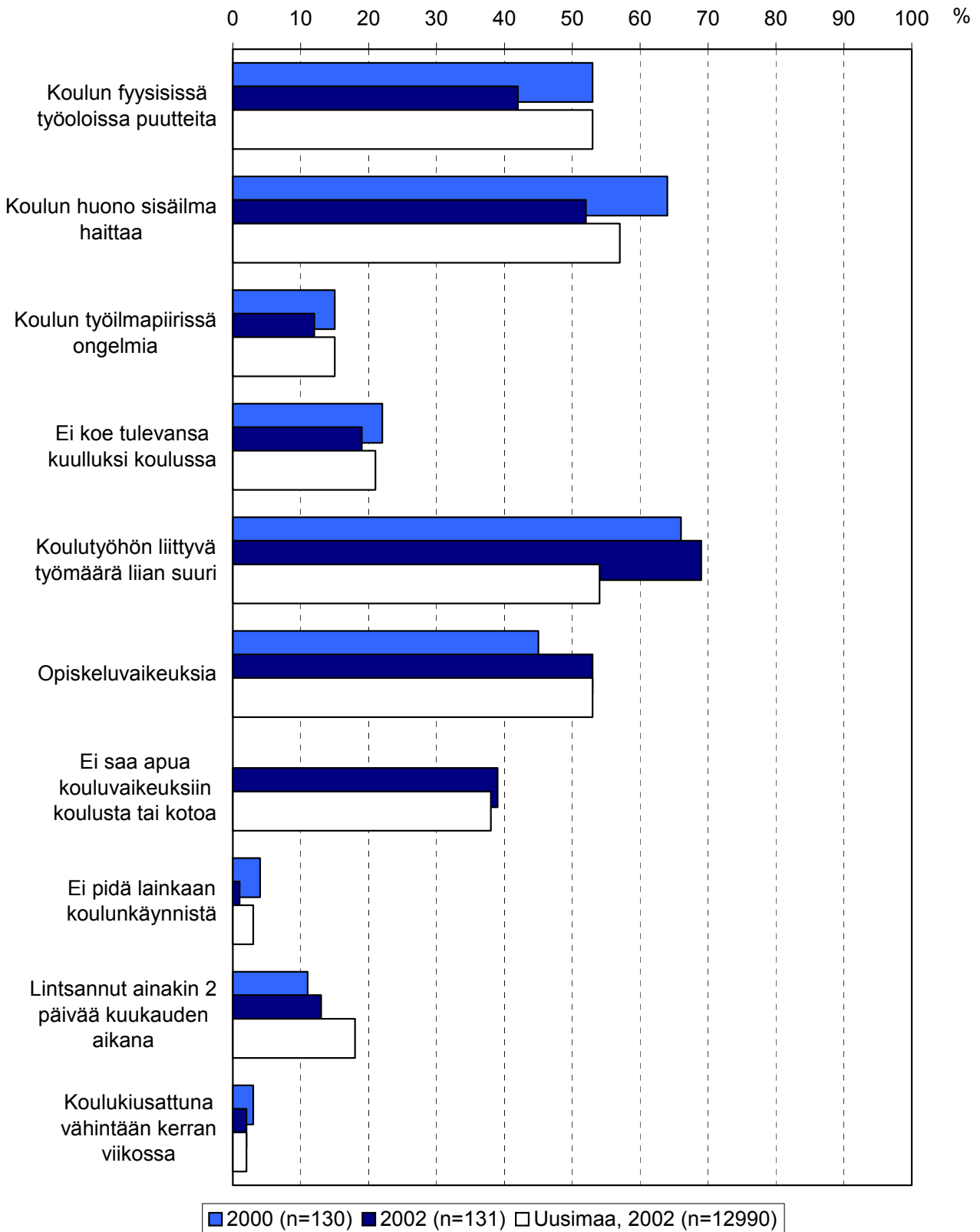

Kouluterveyskysely: **Lukion 1. ja 2. luokan opiskelijat**

Lisätietoja: www.stakes.fi/kouluterveys

KOULUTYÖ

Mäntsälä

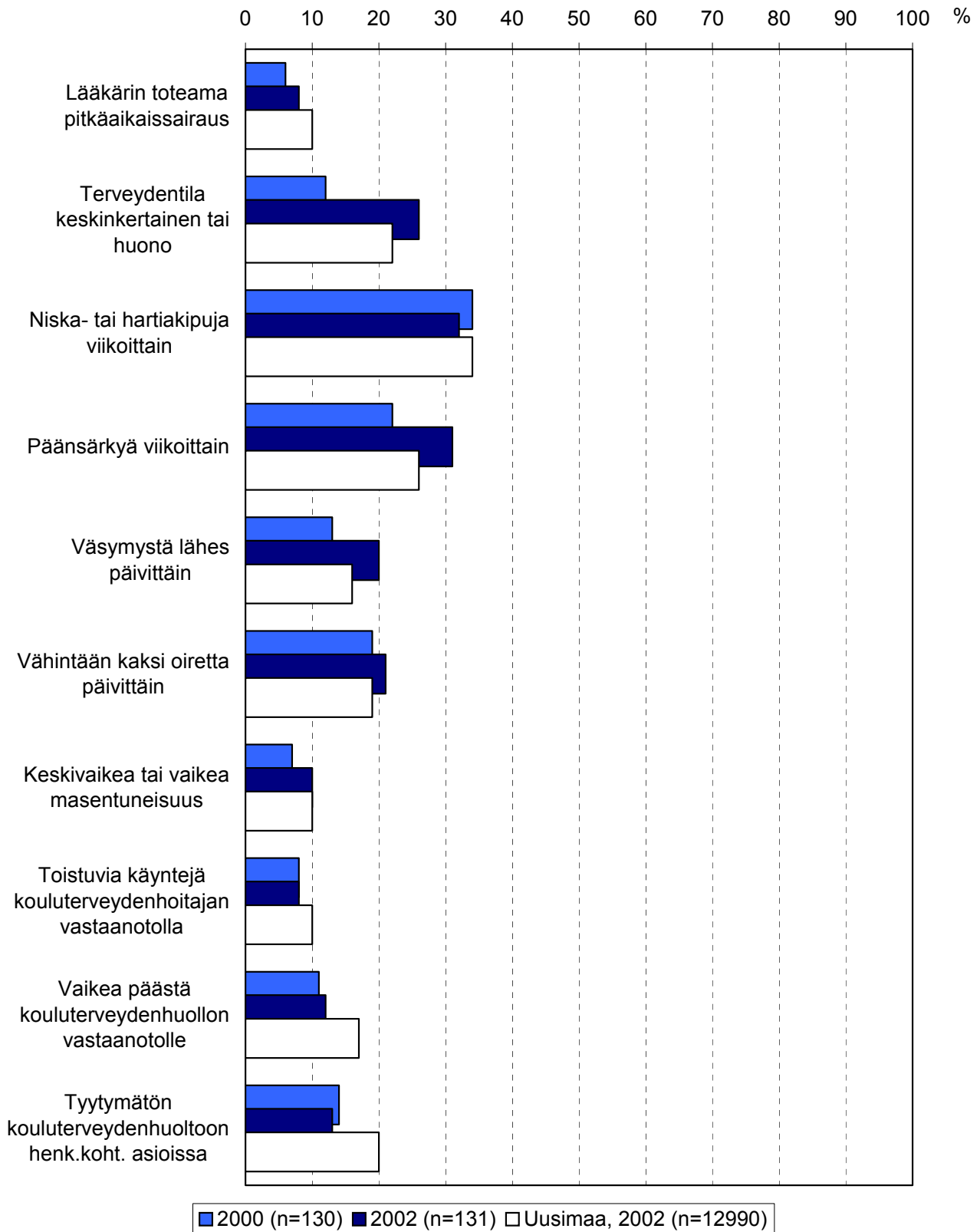

Kouluterveyskysely: **Lukion 1. ja 2. luokan opiskelijat**

Lisätietoja: www.stakes.fi/kouluterveys

TERVEYS

Mäntsälä

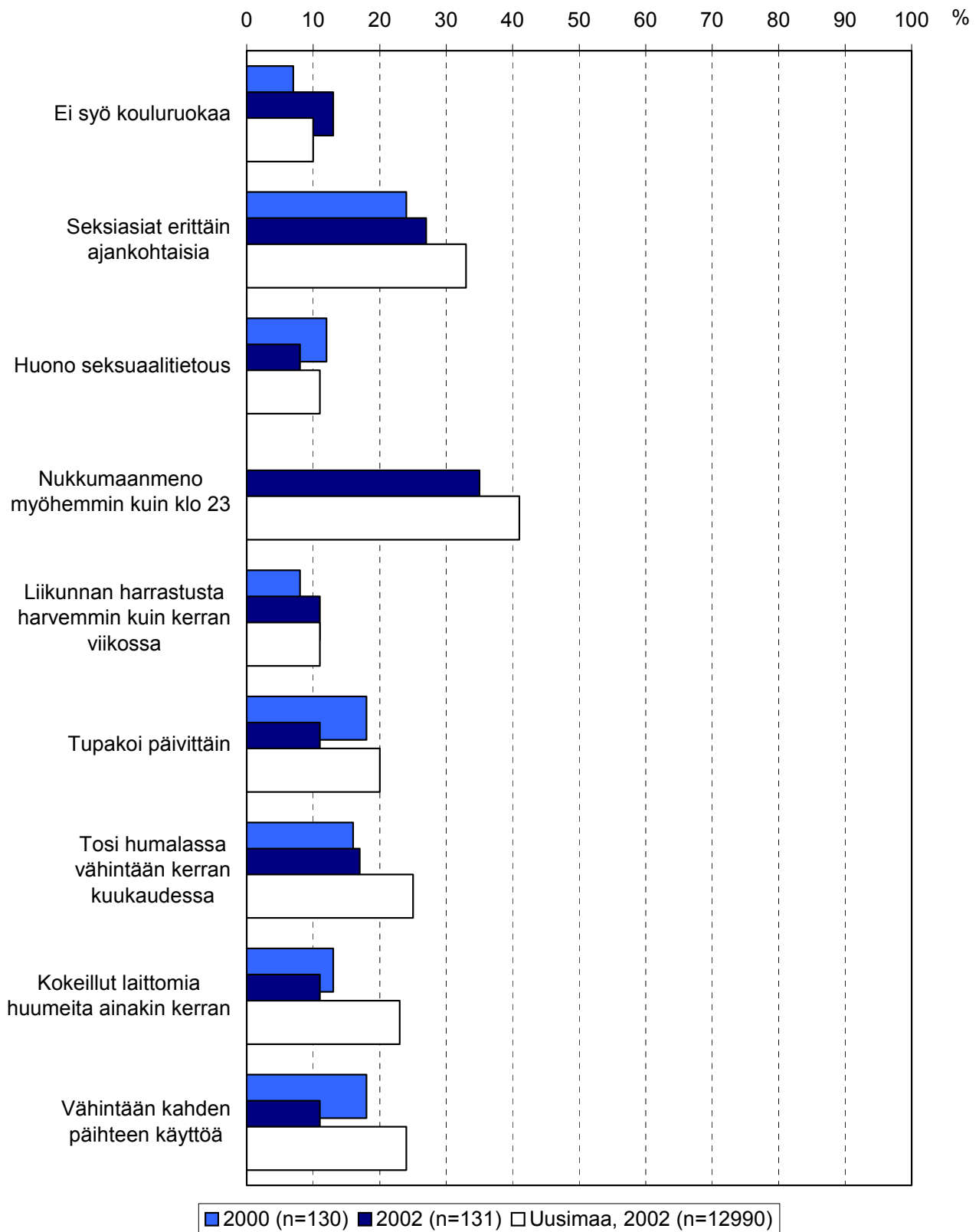

Kouluterveyskysely: **Lukion 1. ja 2. luokan opiskelijat**

Lisätietoja: www.stakes.fi/kouluterveys

TERVEYSTOTTUMUKSET

Mäntsälä

Kouluterveyskysely: **Lukion 1. ja 2. luokan opiskelijat**

Lisätietoja: www.stakes.fi/kouluterveys

Kouluterveyskysely, Lukion 1. ja 2. vuosikurssin oppilaat

KUNTA Indikaattori, luokka-aste- ja sukupuolivakioitu % (vastaajien lukumäärä)	VUOSI	
	2000	2002
Mäntsälä		
Vanhemmuuden puutetta	% (N) 19 (129)	18 (131)
Vanhemmat eivät tiedä viikonloppuiltojen viettopaikkaa	% (N) 26 (129)	28 (131)
Perherakenteena muu kuin ydinperhe	% (N) 18 (130)	19 (131)
Vähintään yksi vanhempi työttömänä vuoden aikana	% (N) 18 (130)	18 (130)
Ainakin yksi vanhemmista tupakoi	% (N) 36 (130)	34 (131)
Ei yhtään läheistä ystävää	% (N) 11 (130)	12 (131)
Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana	% (N) 8 (130)	7 (131)
Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana	% (N) 19 (129)	11 (129)
Runsasta työssäkäyntiä koulun ohella	% (N) - (0)	3 (131)
Käyttövarat yli 17 euroa viikossa	% (N) 27 (124)	23 (129)
Koulun fyysisissä työoloissa puutteita	% (N) 53 (129)	42 (131)
Koulun huono sisäilma haittaa	% (N) 64 (130)	52 (131)
Koulun työilmapiirissä ongelmia	% (N) 15 (123)	12 (130)
Ei koe tulevansa kuulluksi koulussa	% (N) 22 (127)	19 (131)
Koulutyöhön liittynyt työmäärä liian suuri	% (N) 66 (129)	69 (131)
Opiskeluvaikeuksia	% (N) 45 (130)	53 (131)
Ei saa apua kouluvaikeuksiin koulusta tai kotoa	% (N) - (0)	39 (128)
Ei pidä lainkaan koulunkäynnistä	% (N) 4 (130)	1 (131)
Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana	% (N) 11 (125)	13 (123)
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa	% (N) 3 (129)	2 (131)
Lääkärin toteama pitkäaikaissairaus	% (N) 6 (129)	8 (131)
Terveydentila keskinkertainen tai huono	% (N) 12 (127)	26 (131)
Niska- tai hartiakipuja viikoittain	% (N) 34 (130)	32 (131)
Päänsärkyä viikoittain	% (N) 22 (130)	31 (131)
Väsymystä lähes päivittäin	% (N) 13 (130)	20 (131)
Vähintään kaksi oiretta päivittäin	% (N) 19 (130)	21 (129)
Keskivaikea tai vaikea masentuneisuus	% (N) 7 (126)	10 (131)
Toistuvia käyntejä kouluterveydenhoitajan vastaanotolla	% (N) 8 (128)	8 (127)
Vaikea päästä kouluterveydenhuollon vastaanotolle	% (N) 11 (128)	12 (131)
Tyytymätön kouluterveydenhuoltoon henk.koht. asioissa	% (N) 14 (120)	13 (129)
Ei syö kouluruokaa	% (N) 7 (130)	13 (131)
Seksiasiat erittäin ajankohtaisia	% (N) 24 (129)	27 (130)
Huono seksuaalitietous	% (N) 12 (128)	8 (127)
Nukkumaanmeno myöhemmin kuin klo 23	% (N) - (0)	35 (131)
Liikunnan harrastusta harvemmin kuin kerran viikossa	% (N) 8 (130)	11 (131)
Tupakoi päivittäin	% (N) 18 (130)	11 (131)
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa	% (N) 16 (130)	17 (131)
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran	% (N) 13 (129)	11 (131)
Vähintään kahden päihteen käyttö	% (N) 18 (129)	11 (131)

Liite. Indikaattoreiden muodostaminen

Kysymysnumerot viittaavat vuoden 2002 Kouluterveyskyselylomakkeeseen.

ELINOLOT

Vanhemmuuden puutetta, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Vanhemmuuden puute koostuu seuraavista: vanhemmat eivät tunne oppilaan ystäviä, eivät tiedä missä he viettävät viikonloppuiltansa, oppilas ei pysty keskustelemaan vanhempiensa kanssa asioistaan ja vanhemmat eivät auta oppilasta hänen kouluongelmissaan. Indikaattoriin on otettu mukaan ne vastaajat, jotka saivat summamuuttujasta enemmän kuin kolmasosan maksimipisteistä.

Indikaattorin muodostus:

- 109. Tuntevatko vanhempasi useimmat ystäväsi? (Pisteytys: Molemmat tuntevat=0; Vain isä tuntee, Vain äiti tuntee=1; Kumpikaan ei tunne=3)
- 110. Tietävätkö vanhempasi, missä vietät perjantai- tai lauantai-iltasi? (Pisteytys: Tietävät aina=0; Tietävät joskus=1; Useimmiten eivät tiedä=3)
- 111. Pystytkö keskustelemaan vanhempiesi kanssa omista asioistasi? (Pisteytys: En juuri koskaan=3; Silloin tällöin=2; Melko usein=1; Usein=0)
- 112. Jos sinulla on ongelmia koulussa, ovatko vanhempasi valmiita auttamaan sinua? (Pisteytys: Ei juuri koskaan=3; Silloin tällöin=2; Melko usein=1; Usein=0). *Mukaan otettiin 5-12 pistettä saaneet vastaajat*

Vanhemmat eivät tiedä viikonloppuiltojen viettopaikkaa, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Vanhemmat eivät tiedä aina, missä oppilas viettää viikonloppuiltansa.

Indikaattorin muodostus:

- 110. Tietävätkö vanhempasi, missä vietät perjantai- ja lauantai-iltasi? (Pisteytys: Tietävät aina=0; Tietävät joskus, Useimmiten eivät tiedä=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Perherakenteena muu kuin ydinperhe, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Oppilaan perhe on muu kuin ydinperhe.

Indikaattorin muodostus:

- 115. Kuuluuko perheeseesi? (Pisteytys: Äiti ja isä=0; Äiti ja isäpuoli, Isä ja äitipuoli, Vain äiti, Vain isä, Avo-/aviomies tai -vaimo, Joku muu huoltaja=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Vähintään yksi vanhempi työttömänä vuoden aikana, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Vähintään yksi vanhemmista ollut työttömänä tai pakkolomalla vuoden aikana.

Indikaattorin muodostus:

- 114. Ovatko vanhempasi olleet viimeksi kuluneen vuoden aikana työttöminä tai pakkolomalla? (Pisteytys: Ei kumpikaan=0; Toinen vanhemmistani, Molemmat vanhempani=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Ainakin yksi vanhemmista tupakoi, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Vähintään yksi vanhemmista tupakoi nykyisin.

Indikaattorin muodostus:

- 72. Onko äitisi tupakoinut Sinun elinaikanasi? (Pisteytys: Ei ole koskaan tupakoinut, On tupakoinut, mutta lopettanut=0; Tupakoi nykyisin=1; En osaa sanoa, Ei ole äitiä=0)
- 73. Onko isäsi tupakoinut Sinun elinaikanasi? (Pisteytys: Ei ole koskaan tupakoinut, On tupakoinut, mutta lopettanut=0; Tupakoi nykyisin=1; En osaa sanoa, Ei ole isää=0). *Mukaan otettiin 1-2 pistettä saaneet vastaajat*

Ei yhtään läheistä ystävää, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Oppilaalla ei ole yhtään läheistä ystävää, jonka kanssa voi keskustella luottamuksellisesti omista asioista.

Indikaattorin muodostus:

- 108. Onko Sinulla tällä hetkellä todella läheistä ystävää, jonka kanssa voit keskustella luottamuksellisesti lähes kaikista omista asioistasi? (Pisteytys: Ei ole läheisiä ystäviä=1; On yksi läheinen ystävä, On kaksi läheistä ystävää, On useampia läheisiä ystäviä=0). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana, % (tieto saatavilla vuodesta 2000-)

Lyhyt kuvaus: Oppilas on vuoden aikana tehnyt seuraavista rikkeistä vähintään kahta tai vähintään kaksi kertaa: tehnyt töherryksiä, vahingoittanut koulun omaisuutta, vahingoittanut muuta omaisuutta, varastanut, hakannut jonkun.

Indikaattorin muodostus:

- 105. Oletko viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana tehnyt seuraavia asioita?
  - Kirjoittanut tai maalannut kirjoituksia tai graffiteja seiniin, busseihin, pysäkkikatoksiin, ikkunoihin tai muihin vastaaviin paikkoihin (Pisteytys: En ole=0; Kerran=1; 2-4 kertaa=2; Yli 4 kertaa=3)
  - Tahallasi vahingoittanut tai tuhonnut koulun omaisuutta tai koulurakennusta (Pisteytys: En ole=0; Kerran=1; 2-4 kertaa=2; Yli 4 kertaa=3)
  - Tahallisesti vahingoittanut tai tuhonnut muuta kuin koululle kuuluvaa omaisuutta (Pisteytys: En ole=0; Kerran=1; 2-4 kertaa=2; Yli 4 kertaa=3)
  - Varastanut jotakin kaupasta tai kioskista (Pisteytys: En ole=0; Kerran=1; 2-4 kertaa=2; Yli 4 kertaa=3)
  - Hakannut jonkun (Pisteytys: En ole=0; Kerran=1; 2-4 kertaa=2; Yli 4 kertaa=3). *Mukaan otettiin 2-15 pistettä saaneet vastaajat*

Vuonna 2002 lomakkeesta jätetty pois elinaikana tehdyt rikkeet ja kysytty niitä vain 12 kuukauden ajalta. Alakohdaksi kysymyssarjaan lisätty "Osallistunut tappeluun" (ei mukana indikaattorissa).

Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana, % (tieto saatavilla vuodesta 2000-)

Lyhyt kuvaus: Oppilas on kokenut fyysistä uhkaa, jos häneltä on varastettu uhkailemalla, uhattu vahingoittaa tai käyty kimppuun vuoden aikana.

Indikaattorin muodostus:

106. Onko Sinulle viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana tehty seuraavia asioita?

- Varastettu tai yritetty varastaa jotain käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla sillä (Pisteitys: Kyllä=1; Ei=0)
- Uhattu vahingoittaa ruumiillisesti (Pisteitys: Kyllä=1; Ei=0)

- Käyty ruumiillisesti kimppuusi kuten lyöty, potkittu tai käytetty jotain asetta (Pisteitys: Kyllä=1; Ei=0). *Mukaan otettiin 1-3 pistettä saaneet vastaajat*

Vuonna 2002 lomakkeesta jätetty pois elinaikana rikkeiden kohteeksi joutuminen ja kysytyt sitä vain 12 kuukauden ajalta.

Runsasta työssäkäyntiä koulun ohella, % (tieto saatavilla vuodesta 2002-)

Lyhyt kuvaus: Työssäkäynti on runsasta silloin kun oppilaalla on keskimäärin yli 10 työtuntia viikossa.

Indikaattorin muodostus:

119. Oletko käynyt viime kuukausina työssä koulun ohessa iltapäivisin, iltaisin tai viikonloppuisin? (Pisteitys: En, Kyllä, työskentelen keskimäärin viikossa 1-5 tuntia, 6-10 tuntia=0; Yli 10 tuntia=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Vuonna 2002 kysymys muotoiltu uudelleen niin, ettei se ole vertailukelpoinen vuosina 2000-01 lomakkeessa olleen kysymyksen kanssa.

Käyttövarat yli 17 euroa viikossa, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Oppilaalla keskimäärin yli 17 euroa käyttövaroja viikossa.

Indikaattorin muodostus:

118. Kuinka paljon Sinulla on rahaa käytettävissäsi keskimäärin viikossa (viikkorahaa tai muita tuloja, jotka saat käyttää niin kuin haluat)?

(Pisteitys: Alle 1 euro, 1-2 euroa, 3-6 euroa, 7-9 euroa, 10-17 euroa=0; 18-35 euroa, Yli 35 euroa=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Vuonna 2002 siirretty markoista euroihin.

KOULUTYÖ

Koulun fyysisissä työoloissa puutteita, % (tieto saatavilla vuodesta 1997-)

Lyhyt kuvaus: Työskentelyä häiritsevät tekijät olivat opiskelutilojen ahtaus, melu, sopimaton valaistus, huono ilmanvaihto, lämpötila, likaisuus, epä mukavat työtuolit tai -pöydät, huonot sosiaalitulat, tapaturmavaara. Vaihtoehto melko vähän antoi 1 pisteen, melko paljon antoi 2 pistettä ja erittäin paljon 3 pistettä. Indikaattoriin on otettu mukaan ne vastaajat, jotka saivat summamuuttujasta enemmän kuin kolmasosan maksimipisteistä.

Indikaattorin muodostus:

10. Häiritsevät seuraavat seikat työskentelyäsi?

- Opiskelutilojen ahtaus (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)

- Melu, kaiku (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)

- Sopimaton valaistus (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)

- Huono ilmanvaihto tai huoneilma (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)

- Lämpötila (kuumuus, kylmyys, veto) (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)

- Likaisuus, pölyisyys (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)

- Epämukavat työtuolit tai -pöydät (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)

- Huonot sosiaalitulat (WC, pukeutumis- ja peseytymistilat) (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)

- Tapaturmavaara (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3). *Mukaan otettiin 10-27 pistettä saaneet vastaajat*

Koulun huono sisäilma häiritsee, % (tieto saatavilla vuodesta 1997-)

Lyhyt kuvaus: Huono ilmanvaihto tai huoneilma häiritsee melko tai erittäin paljon työskentelyä.

Indikaattorin muodostus:

10. Häiritsevät seuraavat seikat työskentelyäsi?

- Huono ilmanvaihto tai huoneilma (Pisteitys: Ei lainkaan, Melko vähän=0; Melko paljon, Erittäin paljon=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Koulun työilmapiirissä ongelmia, % (tieto saatavilla vuodesta 1998-)

Lyhyt kuvaus: Muodostuu neljästä opettajasuhteeseen ja luokan ilmapiiriin liittyvästä väittämästä, kahdesta työympäristöön liittyvästä häiritsevästä sekä kolmesta vuorovaikutukseen liittyvästä opiskeluvaikeuskysymyksestä. Indikaattoriin on otettu mukaan ne vastaajat, jotka saivat summamuuttujasta enemmän kuin kolmasosan maksimipisteistä.

Indikaattorin muodostus:

7. Opettajani odottavat minulta liikaa koulussa (Pisteitys: Täysin samaa mieltä=3; Samaa mieltä=2; Eri mieltä, Täysin eri mieltä=0)

7. Opettajat kohtelevat meitä oppilaita oikeudenmukaisesti (Pisteitys: Täysin samaa mieltä, Samaa mieltä=0; Eri mieltä=2; Täysin eri mieltä=3)

7. Luokkani oppilaat viihtyvät hyvin yhdessä (Pisteitys: Täysin samaa mieltä, Samaa mieltä=0; Eri mieltä=2; Täysin eri mieltä=3)

7. Luokassani on hyvä työrauha (Pisteitys: Täysin samaa mieltä, Samaa mieltä=0; Eri mieltä=2; Täysin eri mieltä=3)

10. Häiritsevät seuraavat seikat työskentelyäsi?

- Työympäristön rauhattomuus (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)

- Kiireisyys (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)

11. Miten koulunkäyntisi sujuu? Onko sinulla vaikeuksia seuraavissa asioissa?

- Työskentely ryhmässä (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)

- Koulukavereiden kanssa toimeentuleminen (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)

- Opettajien kanssa toimeentuleminen (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3). *Mukaan otettiin 10-27 pistettä saaneet vastaajat*

Ei koe tulevansa kuulluksi koulussa, % (tieto saatavilla vuodesta 1998-)

Lyhyt kuvaus: Muodostuu kolmesta opettajien ja oppilaiden vuorovaikutusta kuvaavasta väittämästä. Eri mieltä olleet saivat 1 pisteen ja täysin eri mieltä olleet 2 pistettä. Indikaattoriin on otettu mukaan ne vastaajat, jotka saivat summamuuttujasta enemmän kuin kolmasosan maksimipisteistä.

Indikaattorin muodostus:

- 7. Opettajat rohkaisevat minua ilmaisemaan oman mielipiteeni tunnilla (Pisteitys: Täysin samaa mieltä, Samaa mieltä=0; Eri mieltä=1; Täysin eri mieltä=2)
- 7. Opettajat ovat kiinnostuneita siitä, mitä minulle kuuluu (Pisteitys: Täysin samaa mieltä, Samaa mieltä=0; Eri mieltä=1; Täysin eri mieltä=2)
- 7. Oppilaiden mielipiteet otetaan huomioon koulutyön kehittämisessä (Pisteitys: Täysin samaa mieltä, Samaa mieltä=0; Eri mieltä=1; Täysin eri mieltä=2). *Mukaan otettiin 3-6 pistettä saaneet vastaajat*

Koulutyöhön liittyvä työmäärä liian suuri, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Koulutyöhön liittyvä työmäärä oli lukuvuoden aikana jatkuvasti tai melko usein liian suuri.

Indikaattorin muodostus:

- 9. Millaiseksi olet kokenut koulutyöhön liittyvän työmääräsi tämän lukuvuoden aikana? (Pisteitys: Jatkuvasti liian suuri, Melko usein liian suuri=1; Sopiva, Melko usein liian vähäinen, Jatkuvasti liian vähäinen=0). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Opiskeluvaikeuksia, % (tieto saatavilla vuodesta 1998-)

Lyhyt kuvaus: Opiskeluvaikeuksia mitattiin seuraavien asioiden avulla: läksyjen tekeminen, kokeisiin valmistautuminen, parhaan opiskelutavan löytäminen, omatoimisuutta vaativien tehtävien hoitaminen, kirjoittamistehtävien tekeminen, lukemistehtävien tekeminen, opetuksen seuraaminen. Vaihtoehto melko vähän (vaikeuksia) antoi 1 pisteen, melko paljon 2 pistettä ja erittäin paljon 3 pistettä. Indikaattoriin on otettu mukaan ne vastaajat, jotka saivat summamuuttujasta enemmän kuin kolmasosan maksimipisteistä.

Indikaattorin muodostus:

- 11. Miten koulunkäynti sujuu? Onko sinulla vaikeuksia seuraavissa asioissa?
  - Läksyjen tai muiden vastaavien tehtävien tekeminen (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)
  - Kokeisiin valmistautuminen (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)
  - Itselleni parhaiten sopivan opiskelutavan löytäminen (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)
  - Omatoimisuutta vaativien tehtävien aloittaminen tai valmiiksi hoitaminen (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)
  - Kirjoittamista vaativien tehtävien tekeminen (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)
  - Lukemista (esim. kirjasta) vaativien tehtävien tekeminen (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3)
  - Opetuksen seuraaminen oppitunneilla (Pisteitys: Ei lainkaan=0; Melko vähän=1; Melko paljon=2; Erittäin paljon=3). *Mukaan otettiin 8-21 pistettä saaneet vastaajat*

Ei saa apua kouluvaikeuksiin koulusta tai kotoa, % (tieto saatavilla vuodesta 2002-)

Lyhyt kuvaus: Oppilas saa harvoin tai ei saa juuri koskaan apua koulunkäynnin vaikeuksiin koulusta tai kotoa.

Indikaattorin muodostus:

- 12. Jos sinulla on vaikeuksia koulunkäynnissä ja opiskelussa, kuinka usein saat apua?
  - Koulussa (Pisteitys: Aina kun tarvitsen, Useimmiten=0; Harvoin, En juuri koskaan=1)
  - Kotona (Pisteitys: Aina kun tarvitsen, Useimmiten=0; Harvoin, En juuri koskaan=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Vuodesta 2002 kysytty avun saamista erikseen koulussa ja kotona, minkä vuoksi se ei ole vertailukelpoinen vuosina 1998-2001 lomakkeessa olleen kysymyksen kanssa.

Ei pidä lainkaan koulunkäynnistä, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Oppilas ei pidä lainkaan koulunkäynnistä.

Indikaattorin muodostus:

- 8. Mitä pidät koulunkäynnistä tällä hetkellä? Pidän koulunkäynnistä (Pisteitys: Hyvin paljon, Melko paljon, Melko vähän=0; En lainkaan=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Lintsannut ainakin 2 päivää kuukauden aikana, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Pinnannut ainakin 2 kokonaista koulupäivää kuukauden aikana.

Indikaattorin muodostus:

- 13. Kuinka monta kokonaista koulupäivää olet ollut pinnaamisen tai lintsauksen takia poissa viimeisten 30 päivän aikana? (Pisteitys: En yhtään, Yhden päivän=0; 2-3 päivää, Yli 3 päivää=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Vuonna 2002 lisätty poissaolokysymyksiin alakohta "Muiden syiden takia, minkä?"

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Kiusaamisen uhrina koulussa noin kerran viikossa tai useammin lukukauden aikana.

Indikaattorin muodostus:

- 14. Kuinka usein Sinua on kiusattu koulussa tämän lukukauden aikana? (Pisteitys: Useita kertoja viikossa, Noin kerran viikossa=1; Harvemmin, Ei lainkaan=0). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

TERVEYS

Lääkärin toteama pitkäaikaisairaus, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Oppilaalla jokin lääkäriin toteama pitkäaikainen sairaus, vika tai vamma, joka haittaa jokapäiväistä toimintaa.

Indikaattorin muodostus:

21. Onko Sinulla jokin lääkäriin toteama pitkäaikainen sairaus, vika tai vamma, joka haittaa jokapäiväistä toimintaasi? (Pisteytys: Ei=0; Kyllä=1).

Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat

Terveydentila keskimääräinen tai huono, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Oppilaan kokemana terveydentila on joko keskimääräinen tai melko tai erittäin huono.

Indikaattorin muodostus:

17. Mitä mieltä olet terveydentilastasi? Onko se (Pisteytys: Erittäin hyvä, Melko hyvä=0; Keskimääräinen, Melko tai erittäin huono=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Niska- tai hartiakipuja viikoittain, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Vähintään kerran viikossa niska- tai hartiakipuja puolen vuoden aikana.

Indikaattorin muodostus:

24. Onko Sinulla viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana ollut jotakin seuraavista oireista ja kuinka usein?

- Niska- tai hartiakipuja (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa=0; Noin kerran viikossa, Lähes joka päivä=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Päänsärkyä viikoittain, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Vähintään kerran viikossa päänsärkyä puolen vuoden aikana.

Indikaattorin muodostus:

24. Onko Sinulla viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana ollut jotakin seuraavista oireista ja kuinka usein?

- Päänsärkyä (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa=0; Noin kerran viikossa, Lähes joka päivä=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Väsymystä lähes päivittäin, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Päivittäin väsymystä tai heikotusta puolen vuoden aikana.

Indikaattorin muodostus:

24. Onko Sinulla viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana ollut jotakin seuraavista oireista ja kuinka usein?

- Väsymystä tai heikotusta (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa=0; Lähes joka päivä=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Vähintään kaksi oiretta päivittäin, % (tieto saatavilla vuodesta 1997-)

Lyhyt kuvaus: Oppilaalla lähes päivittäin vähintään kaksi seuraavista oireista puolen vuoden aikana: niska- tai hartiakipuja, selän alaosan kipuja, vatsakipuja, jännittyneisyyttä tai hermostuneisuutta, ärtyneisyyttä tai kiukunpurkauksia, vaikeuksia päästä uneen tai heräilemistä öisin, päänsärkyä, väsymystä tai heikotusta, astmaoireita, allergisen nuhan oireita.

Indikaattorin muodostus:

24. Onko Sinulla viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana ollut jotakin seuraavista oireista ja kuinka usein?

- Niska- tai hartiakipuja (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa=0; Lähes joka päivä=1)

- Selän alaosan kipuja (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa=0; Lähes joka päivä=1)

- Vatsakipuja (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa=0; Lähes joka päivä=1)

- Jännittyneisyyttä tai hermostuneisuutta (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa=0; Lähes joka päivä=1)

- Ärtyneisyyttä tai kiukunpurkauksia (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa=0; Lähes joka päivä=1)

- Vaikeuksia päästä uneen tai heräilemistä öisin (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa=0; Lähes joka päivä=1)

- Päänsärkyä (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa=0; Lähes joka päivä=1)

- Väsymystä tai heikotusta (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa=0; Lähes joka päivä=1)

- Astmaoireita (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa=0; Lähes joka päivä=1)

- Allergisen nuhan oireita (Pisteytys: Harvoin tai ei lainkaan, Noin kerran kuussa, Noin kerran viikossa=0; Lähes joka päivä=1). *Mukaan otettiin 2-10 pistettä saaneet vastaajat*

Keskivaikea tai vaikea masentuneisuus, % (tieto saatavilla vuodesta 1997-)

Lyhyt kuvaus: Masentuneisuutta mitattiin 12 kysymyksellä, jotka perustuvat Beckin masentuneisuus-mittariin. Kahdesta positiivisesta vaihtoehdosta ei saanut pisteitä, kolmannelle sai 1 pisteen, neljännelle 2 pistettä ja viidennelle 3 pistettä. Vastaajan piti saada vähintään 8 pistettä.

Indikaattorin muodostus:

Seuraavat kysymykset käsittelevät mielialan erilaisia piirteitä. Vastaa kuhunkin kysymykseen siten, millaiseksi tunnet itsesi tänään.

26. Minkälainen on mielialasi?
27. Miten suhtaudut tulevaisuuteen?
28. Miten katsot elämäsi sujuneen?
29. Miten tyytyväiseksi tai tyytymättömäksi tunnet itsesi?
30. Minkälaisena pidät itseäsi?
31. Onko Sinulla pettymyksen tunteita?
32. Miten suhtaudut vieraitten ihmisten tapaamiseen?
33. Miten koet päätösten tekemisen?
34. Minkälaisena pidät olemustasi ja ulkonäköäsi?
35. Minkälaisena nukkumisesi on?
36. Tunnetko väsymystä ja uupumusta?
37. Minkälainen ruokahalusi on?

(Pisteytys: vaihtoehdot 1,2=0; vaihtoehto 3=1; vaihtoehto 4=2; vaihtoehto 5=3). *Mukaan otettiin 8-36 pistettä saaneet vastaajat*

Toistuvia käyntejä kouluterveydenhoitajan vastaanotolla, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Vähintään kolme käyntiä koulun terveydenhoitajan vastaanotolla lukuvuoden aikana.

Indikaattorin muodostus:

18. Kuinka monta kertaa olet tämän lukuvuoden aikana käynyt koulusi terveydenhoitajan vastaanotolla? (Pisteytys: En lainkaan, Kerran, Kaksi kertaa=0; 3 kertaa tai useammin =1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Vaikea päästä kouluterveydenhuollon vastaanotolle, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Melko tai erittäin vaikeaa päästä koulun lääkärin tai terveydenhoitajan vastaanotolle.

Indikaattorin muodostus:

19. Jos jostain syystä haluaisit mennä koulusi lääkärin tai terveydenhoitajan vastaanotolle, miten helppoa sinne on päästä? (Pisteytys: Erittäin helppoa, Melko helppoa=0; Melko vaikeaa, Erittäin vaikeaa =1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Tyytymätön kouluterveydenhuoltoon henk.koht. asioissa, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Melko tai erittäin tyytymätön koulun terveydenhuollon toimivuuteen henkilökohtaisissa asioissa.

Indikaattorin muodostus:

20. Kuinka hyvin koulusi terveydenhuolto toimii silloin, kun oppilaat haluavat keskustella henkilökohtaisista asioistaan (esim. seksi, masennus)? Oletko siihen (Pisteytys: Erittäin tyytyväinen, Melko tyytyväinen=0; Melko tyytymätön, Erittäin tyytymätön=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

TERVEYSTOTTUMUKSET

Ei syö kouluruokaa, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Oppilas ei juuri syö kouluruokaa.

Indikaattorin muodostus:

96. Mikä seuraavista vaihtoehdoista parhaiten kuvaa kouluruokailuasi (Pisteytys: Syön yleensä tarjotun ruuan, Syön yleensä leivän, juoman ja/ tai salaatin, mutta harvoin pääruokaa=0; En juuri syö kouluruokaa =1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Seksiasiat erittäin ajankohtaisia, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Seksiasiat oppilaalle erittäin ajankohtaisia.

Indikaattorin muodostus:

51. Ovatko seksiasiat Sinulle ajankohtaisia? (Pisteytys: Ei lainkaan, Jossain määrin=0; Erittäin ajankohtaisia=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Huono seksuaalitetous, % (tieto saatavilla vuodesta 1998-)

Lyhyt kuvaus: Muodostuu seitsemästä sukupuolielämää koskevasta väittämästä. Oikein tiedetystä vastauksesta (huom. kysymysohjeesta) vastausvaihtoehtona voi olla oikein tai väärin ei saanut pisteitä, väärästä ja en tiedä -vastauksista sai 1 pisteen. Indikaattoriin on otettu mukaan ne vastaajat, jotka saivat summamuuttujasta enemmän kuin kolmasosan maksimipisteistä.

Indikaattorin muodostus:

50. Seuraavat väittämät käsittelevät sukupuolielämää koskevaa tietouttasi ja käsityksiäsi.
- Kuukautisten alkaminen on merkki siitä, että tyttö voi tulla raskaaksi (Pisteytys: Oikein=0; Väärin, En tiedä=1)
  - Ehkäisyvälineistä vain kondomi suojaa sukupuolitaudeilta (Pisteytys: Oikein=0; Väärin, En tiedä=1)
  - Sukupuolitauti on joskus täysin oireeton (Pisteytys: Oikein=0; Väärin, En tiedä=1)
  - Nainen ei voi tulla raskaaksi ensimmäisellä yhdyntäkerralla (Pisteytys: Oikein=1; Väärin=0, En tiedä=1)
  - Homoseksuaali on henkilö, joka haluaa muuttaa sukupuolensa toiseksi (Pisteytys: Oikein=1; Väärin=0, En tiedä=1)
  - Siemensyöksyjen alkaminen on merkki siitä, että poika on tullut sukukypsäksi ja voi siittää lapsia (Pisteytys: Oikein=0; Väärin, En tiedä=1)
  - Klamydiatulehdus voi aiheuttaa hedelmättömyyttä (Pisteytys: Oikein=0; Väärin, En tiedä=1). *Mukaan otettiin 3-7 pistettä saaneet vastaajat*

Nukkumaanmeno myöhemmin kuin klo 23, % (tieto saatavilla vuodesta 2002-)

Lyhyt kuvaus:

Indikaattorin muodostus:

93. Mihin aikaan tavallisesti menet nukkumaan koulupäivinä? (Pisteitys: Noin 21.30 tai aikaisemmin, Noin 22, Noin 22.30, Noin 23=0; Noin 23.30, Noin 24 tai myöhemmin=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Liikunnan harrastusta harvemmin kuin kerran viikossa, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Harrastaa vapaa-aikana urheilua tai liikuntaa vähintään puoli tuntia kerrallaan harvemmin kuin kerran viikossa tai ei lainkaan.

Indikaattorin muodostus:

91. Kuinka usein harrastat urheilua tai liikuntaa vapaa-aikanasi vähintään puolen tunnin ajan? (Pisteitys: Useita kertoja päivässä, Noin kerran päivässä, 4-6 kertaa viikossa, 2-3 kertaa viikossa, Kerran viikossa=0; Harvemmin, En lainkaan=1). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Tupakoi päivittäin, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Tupakoi kerran päivässä tai useammin.

Indikaattorin muodostus:

69. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten nykyistä tupakointiasi? (Pisteitys: Tupakoin kerran päivässä tai useammin=1; Tupakoin kerran viikossa tai useammin, en kuitenkaan päivittäin, Tupakoin harvemmin kuin kerran viikossa, Olen lakossa tai lopettanut tupakoinnin, Ei ole koskaan tupakoanut (kysymyksen 68 perusteella)=0). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % (tieto saatavilla vuodesta 1998-)

Lyhyt kuvaus: Käyttää alkoholia tosi humalaan asti vähintään kerran kuukaudessa.

Indikaattorin muodostus:

80. Kuinka usein käytät alkoholia tosi humalaan asti? (Pisteitys: Kerran viikossa tai useammin, Noin 1-2 kertaa kuukaudessa=1; Harvemmin, En koskaan, En käytä alkoholijuomia (kysymyksen 79 perusteella)=0). *Mukaan otettiin 1 pistettä saaneet vastaajat*

Vuodesta 2002 kysytty vain alkoholia käyttäviltä.

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Kokeillut ainakin kerran marihuanaa, hasista, ekstaasia, heroïinia, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä tai muita vastaavia huumeita.

Indikaattorin muodostus:

86. Oletko koskaan kokeillut tai käyttänyt seuraavia aineita?

- Marihuanaa tai hasista (Pisteitys: En koskaan=0; Kerran, 2-4 kertaa, 5 kertaa tai useammin=1)

- Ekstaasia (Pisteitys: En koskaan=0; Kerran, 2-4 kertaa, 5 kertaa tai useammin=1)

- Heroïinia, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä tai muita vastaavia huumeita (Pisteitys: En koskaan=0; Kerran, 2-4 kertaa, 5 kertaa tai useammin=1). *Mukaan otettiin 1-3 pistettä saaneet vastaajat*

Vuodesta 2002 ekstaasikokeiluja kysytty omana kohtanaan.

Vähintään kahden päihteen käyttöä, % (tieto saatavilla vuodesta 1996-)

Lyhyt kuvaus: Täyttää seuraavista ehdoista vähintään kaksi: käyttää nikotiinia päivittäin, juonut alkoholia tosi humalaan vähintään 4 kertaa elämässä tai tekee sitä pari kertaa kuussa, käyttänyt laittomia huumeita vähintään kaksi kertaa.

Indikaattorin muodostus:

Käyttää nikotiinia (67. nuuskaa päivittäin JA/TAI 69. tupakoi kerran päivässä tai useammin=1)

Juo alkoholia tosi humalaan (78. tosi humalassa elämän aikana vähintään 4 kertaa JA/TAI 80. tosi humalassa vähintään 1-2 kertaa kuukaudessa=1)

Käyttää laittomia huumeita (86. käyttänyt marihuanaa tai hasista, ekstaasia, heroïinia, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä tai muita vastaavia huumeita vähintään 2 kertaa=1). *Mukaan otettiin 2-3 pistettä saaneet vastaajat*